

[Aidt.]

hidtil været alt for afhængige af de enkelte Kommunalbestyrelses Forstaaelse og Velvilje. Først naar Kaarene for de ved Friskolerne virkende Lærere er blevet anstændige og gode, og først naar Vilkaarene for Forældre er saadanne, at enhver økonomisk kan magte Byrden ved at holde Børnene i Friskolen, altsaa at Skolepengene, der skal betales, ikke bliver uoverkommelige — jeg ser her bort fra, at Forældrene mange Steder ikke betaler ens, men ofrer efter Evne —, kan man sige, at vi i Danmark er saa nær inde paa Skolefrihed, som vi i Grundtvigs Fædreland bør være det. Paa den anden Side maa Kaarene ikke blive saadanne, at Friskolens egne Folk bliver helt fri for økonomiske Ofre, som Forslaget ogsaa siger. Noget maa der ofres, ellers forsvinder Sandsynligheden for, at der holdes Friskole for Alvor fra Forældres og Læreres Side.

Angaaende Tilsynet vil jeg gerne sige, at det fremsatte Lovforslag, som hviler paa den Ordning, vi har haft fra 1933, er overordentlig frisindet. Friskolen kan selv vælge sine tilsynsførende, som skal godkendes af Ministeriet, og det maa siges at være en overordentlig lempelig Maade, hvis Staten overhovedet skal have Indseende med Skolen og med, hvad de ydede Tilskud bruges til. Forslaget viser, synes det mig, Friskolen saa meget Tillid og Frisind, som den kan ønske sig.

Betingelserne i § 7, Stk. 1, for at opnaa Statstilskud er bl. a., at Skolen i det sidste Skoleaar har været besøgt af mindst 15 Elever i Gennemsnit. Efter den tidligere Lovgivning var Tallet 10. Hvis denne Forhøjelse uden videre skulde gennemføres, vilde det medføre, at et stort Antal Friskoler, vist ca. 30, straks vilde miste deres Statstilskud, hvilket vilde være ensbetydende med, at de blev tvunget til at standse Arbejdet. Kravet er da ogsaa kun fastholdt for Skoler, som vil blive oprettet. Selv om der ikke synes at være saa meget at sige til, at en Skole skal have mindst 15 Børn, er Forholdet dog det, at mange, vel de fleste af vore Friskoler, er begyndt med, at enkelte Familier har begyndt en Friskole med ganske faa Børn; først efter flere Aars Virke er Skolen vokset op over 15 og videre frem. En saadan Begyndelse kan der altsaa i Fremtiden ikke ydes Støtte til, og det er beklageligt. Jeg for mit Vedkommende havde helst set Tallet 10 bevaret som Minimumstal; men det forekommer mig i hvert Fald, at det vil være mere end haardt for en lille Skole, som er i Gang, og som maaske har virket godt i en Aarrække, at miste sit

Statstilskud, hvis den blot et eneste Aar kommer under 15 Elever, maaske blot ned paa 14. Derfor bør det i det mindste ordnes saadan, at først naar Børnetallets Gennemsnit i en Aarrække, f. Eks. 3 eller 5 Aar, er nede under 15, bortfalder Statstilskuddet. Man bør have Sikkerhed for, at Nedgangen er en virkelig Nedgang og ikke blot skyldes Tilfældigheder inden for et bestemt Aar. Jeg henstiller til det Udvalg, som formentlig bliver nedsat, at det nøje overvejer, om de smaa Friskoler ikke fortjener denne Sikkerhedsventil — hvis man da ikke kan faa Mindstetallet 10 fastslaaet igen.

Hvad selve Tilskuddet angaar, indfører Loven en ny og, synes jeg, god Maade at give Tilskud paa. Tidligere fik Friskolen næsten udelukkende Tilskud pr. Barn. Nu faar hver Skole, stor eller lille, et Grundtilskud paa 1 000 Kr., 900 Kr. og 700 Kr. henholdsvis i København, i Købstæderne og i Landkommunerne. Dette er et absolut Gode for Friskolen. Det er ogsaa et afgjort Gode, at Skolen for at faa Halvdelen af Lærerlønnen som Statstilskud skal forpligte sig til at give mindst Andenlærerløn og for de helt smaa Skoler Forskolelærerindeløn. Det er et Gode, at ingen Lærer i Friskolen kan udsættes for at komme til at arbejde for en Løn, der ligger under, hvad der er rimeligt set i Forhold til anden Lærergerning. Det er rigtigt, at Staten sikrer, at Lærerne i Friskolen gennem Tilskud faar rimelige Lønforhold. Den foreslaaede Ordning, hvorefter Skolernes Grundtilskud og Tilskud til Læreren kommer i første Række og dernæst Tilskud til Bygninger og til Undervisningsmidler og øvrige Driftsudgifter, er baade hensigtsmæssig og rigtig.

Ogsaa Efterlønsordningen vil give Friskolens aftjente Lærere en væsentlig bedre Stilling end nu. I Forhold til deres Indskud i Efterlønskassen vil de faa en Efterløn svarende til Pensionen for Tjenestemand i Folkeskolen, dog uden Tillæg. Men da Tilleggene for Tiden vel for en pensioneret Lærer i Folkeskolen rækker op omkring Halvdelen af Pensionen, bliver altsaa Friskolens Lærere kun omkring halvt saa godt stillet som Folkeskolens Lærere, naar de efter et helt langt Livs nidkært, dygtigt og selvfoernægtende Arbejde skal pensioneres. Da man anerkender, at Friskolens Lærere i Arbejdsaaarene skal lønnes mindst paa Højde med en Andenlærer, subsidiært Forskolelærerinde i Folkeskolen, burde man ogsaa anerkende, at de faar en Efterløn beregnet efter samme Forhold. Det vilde ikke være en uoverkommelig Byrde for Statskassen.